

Koniny, aneb co se v učebnicích by mělo přepsat

Při pohledu na věty, kterými začíná nejedna práce věnující se historii léčebného využívání koní, jsem si uvědomila, jak stále opisovaná konina se může stát „pravdou“ Jak to začalo? Slovy: „Mezi jedny z prvních léčebných terapií s pomocí koně patří i zmínka o jihoamerických indiánech, kteří v bitvách raněné a padlé druhy pokládali cestou domů přes hřbet koně a v klusu tak zprvu nevědomky prováděli jejich resuscitaci.“ A následuje upozornění na to, že ve 2. st. n.l. další řecký lékař Galenos, osobní lékař Marca Aurelia, doporučoval jízdu na koni.

Vypadá to hezky a romantickému čtenáři odkojenému mayovkami srdce plesá. Ale co potom zmínka o Galenovi a druhém století našeho letopočtu? Tady něco nehraje! Jak to vlastně bylo s historií Indiánů a koní? Co bylo dříve? A co mezi tím? Tak trochu na vysvětlenou, jak to bylo s Indiány a s koňmi.

Indiáni je souhrnné označení původních obyvatel Ameriky (kromě Aleuťanů a Eskymáků), kteří antropologicky náleží k americkému typu mongoloidní rasy), název pochází se španělštiny. Jako Indios = Indy, obyvatele Indie, je pojmenoval pravděpodobně Kolumbus, který Ameriku za Indii pokládal.

První Indiáni přišli do Ameriky asi před 20 až 30 tisíci lety ze severovýchodní Asie přes Beringgův průliv. Do začátku evropské kolonizace byli Indiáni na různém stupni vývoje rodové společnosti, někde i na přechodu k třídní společnosti – Aztékové, Mayové, Inkové. Původní obyvatelé Severní Ameriky lze přibližně rozdělit na tři velké skupiny, na tzv. préríjní a lesní indiány a na obyvatele puebel. V Severní Americe byli Indiáni většinou lovci, sběrači a rybáři, od 16. až 17. století i chovatelé koní (oblast préríí), jen z části usedlí zemědělci (východ dnešních Spojených Států – Irokézové, západ USA a severní Mexiko – Pueblané). Ve Střední a Jižní Americe existovaly před příchodem Evropanů vyspělé zemědělské kultury a raně třídní státy – aztécká, incká a mayská říše - se znalostí zpracování kovů. Indiáni v tropické části Jižní Ameriky, v Patagonii a Ohňové zemi byli kočovní lovci, sběrači a rybáři, částečně zemědělci. Během evropské kolonizace bylo mnoho Indiánů vyhubeno, v Severní Americe byli přesídleni do rezervací nebo asimilováni. V Jižní Americe tvoří Indiáni značnou část obyvatelstva některých států (Peru, Bolívie, Paraguay). Indiánské jazyky kečujština a guaraní jsou vedle španělštiny úředním jazykem v Peru, Bolívii a Paraguayi (tolik Wikipedie).

Kam a jak nám do toho ale zapadá kůň? A resuscitace?

Historie koně je stará již více než milion let, předci dnešního koně jsou však zařazeni do období před 60 miliony let. Kůň se sice vyvíjel v Severní Americe, odkud pravděpodobně přecházel přes tzv. pevninské mosty do dnešní Asie. Před mnoha tisíci lety kůň v Severní Americe z neznámého důvodu zcela vyhynul. Znovu se sem koně vrátili až v 16. století spolu s osadníky z Evropy. První zmínkou o příchodu koní do Ameriky jsou zprávy z druhé Kolumbovy výpravy 1493. Během této druhé Kolumbovy výpravy byli na palubě lodi i koně. Uplynulo jen „pár“ let a v letech 1519 – 1521 stačilo Hernandu Cortezovi cca 600 mužů a 16 koní k tomu, aby s nimi zvládl rozvrátit aztéckou říši. Právě koně totiž vzbuzovali mezi Indiány obrovskou hrůzu, protože nikdy neviděli tak velká zvířata a ještě k tomu v brnění. A co Jižní Amerika? Koně se do jižní Ameriky dostali okolo roku 1531 s výpravou Francisca Pizzara při hledání zlata v Peru, podle historiků je jednalo o 100 pěších a 62 jezdců. Vysokohorské podnebí však koním nesvědčilo, ztráty byly veliké. Jezdecká kultura Indiánů se tedy začala vyvíjet v Mexiku (Střední Americe), kde získali první koně, už okolo roku 1540. A už z roku 1579 pochází zpráva, že se na severu Mexika prohánějí stáda zdivočelých koní, pozdějších slavných mustangů.

Obecně se dá usuzovat, že koně se do rukou Indiánů dostávali jako kořist, krádeží, výměnou, obchodem, později odchytem ve volné přírodě a s tím souviselo postupné získání dovedností zacházet s koňmi a umění jezdecké až po roce 1540. Ale to už v Evropě řeší vliv koně na zdraví člověka renesanční myslitelé. Myslím, že s ohledem na získané informace je na čase učebnice přepsat.

Vanda Casková